

BATMAN NÖBETÇİ DARE MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI ANAYASAYA AYKIRILIK İDDİASIYLA ANAYASA MAHKEMESİNE GÖNDERİLMESİ VE DURUMUNUN İZLENİMLİ OLARAK

DAVACI : GÜLÜSTAN SÖNÜK

VEKİLLER

DAVALI : ÇİFTÇİLER BAKANLIĞI
T.C. Çiftçiler Bakanlığı, Bakanlıklar/ANKARA

İTTİLA TARİHİ : 4 Kasım 2024

KONU : Çiftçiler Bakanlığı'nın 3 Kasım 2024 tarihli Batman Belediyesi E-Belediye Başkanlığına Gülüstan Sönük'ün görevden uzaklaştırılması eylemindeki idari eyleminin yürütmesinin durdurulması ve iptali, eylem konusundaki kanun maddelerinin Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla somut norm incelemesiyle Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesi istemlerimizin sunulması hakkındadır.

AÇIKLAMALAR :

A. OLAYLARIN ANLATIMI

- Türkiye'de 31 Mart 2024 günü mahalli idareler seçimi gerçekleştirilmiştir. Bu seçimler sonucunda Batman ilinde Gülüstan Sönük oyların %64,52'sini alarak belediye başkanlığına seçilmiştir, il genel meclisi seçimlerinde de Halkların Eylem ve Demokrasi Partisi, oyların %55,97'sini alarak birinci parti olmuştur.
- Davacı, görevden uzaklaştırılan belediye başkanlığına başkanlığına olduğundan ve kendi haklarını doğrudan ihlal eden bir eylem kararıyla dava açtığından menfaat tartışması bulunmamaktadır. Belediye başkanlığının görevden uzaklaştırılmasını müteakiben yine seçimle belirlenen belediye meclis üyeleri arasından ve belediye meclisi tarafından Belediye Kanunu'nun 45. maddesinin birinci fıkrasının b bendi uyarınca başkan vekili seçilmesi gerekirken Batman Valisi Ekrem Canalp'ın belediye başkanlığına vekili olarak görevlendirilmiştir.
- Görevden uzaklaştırma eylemi, uluslararası insan hakları hukuku normlarına, Anayasa'ya ve hukuka aykırıdır.

B. USULELİK

- Davalı idare tarafından söz konusu karar müvekkile herhangi bir şekilde tebliğ edilmemiştir. Bakanlığının internet sitesinde yapılan açıklamayla karardan haberdar olunmuştur. Bu durum eylemin idari eylemin keyfi ve hukuka aykırı bir şekilde tesis edildiğini göstermektedir. Davalı idare tarafından internet sitesi üzerinden paylaşılan karar 4 Kasım 2024'te muttali olunmuştur (**Ek-1**). 60 günlük yasal süre içerisinde bu iptal davasını ikame etme zarureti hasıl olmuştur.

C. ESAS L K N

C.1. ANAYASA'YA AYKIRILIK DD ALARI

1. Davaya konu idari i lem ve idari i lemin dayandı ı KHK ile de i ik Belediye Kanunu'nun 45. maddesinin 2. fıkrası, Anayasa'ya, uluslararası sözleşme ve hukuka aykırıdır. dari i lem ve dayanak yasal düzenlemenin Anayasa'ya aykırılıklarının üç temel nedeninin yanı sıra, dolaylı olarak Anayasa'ya aykırılık olu turan sonuçlar do urmaktadır. Temel aykırılıklardan ilki; düzenlemenin ve idari i lemin Türkiye'nin idari te kilatının özünü olu turan yerinden yönetim ilkesi, özerk mahalli idareler rejimi ve idarenin bütünlü ünü ihlal eder niteli idir. Bununla ba lantılı olarak idari i lem, idari vesayet yetkisinin Anayasa'ya aykırı olarak geni letilmesidir.
2. kincisi; düzenleme, idari i lem ve geçici bir önlem olması gereken idari i lemin kalıcıla ması sonucu seçme ve seçilme haklarının ihlalidir.
3. Üçüncü husus ise yasa kalitesini ilgilendirmektedir. Ola anüstü hal rejimi kapsamında verilen bir kararın kalıcıla ması, Türkiye'nin terör mevzuatının belirsizli i ve uluslararası standartlarla uyumlu olmaması gibi nedenlerle idari i lemin temelinde yer alan düzenleme yasanın ta iması gereken vasıfları ta imamakta; bu durum da yukarıda sayılan iki temel ilkenin sürekli ihlalini do urmaktadır.

C.1.1. Yerinden Yönetim lkesi ile Özerk Mahalli dare Rejiminin hlali ve dari Vesayetin Hudutsuz Geni lemesi:

1. Türkiye'nin idari yapısının çerçevesi, Anayasa'nın idareyi düzenleyen 123. maddesi, merkezi idareyi düzenleyen 126. ve mahalli idareleri düzenleyen 127. maddeleriyle çizilmi tir. darenin bu iki kanadı, birbirinden farklı usul ve esaslara göre düzenlenmi se de 123. maddenin birinci ve 127. maddenin be inci fıkrasında belirtildi i gibi bir bütündür, idarenin bütünlü ü ilkesi uyarınca birbirleriyle uyumlu, ancak yek di erinin alanına kanun dı ı müdahale etmeden çalı malarını yürütür, kamuya hizmet sunarlar.
2. Anayasa'nın 127. maddesinin 2. fıkrası, tıpkı 123. maddenin birinci fıkrası gibi, mahalli idarelere ili kin hususların kanunla düzenlenece ini hüküm altına alırken, Türkiye'nin idari yapısına ı ık tutan bir ilkeyi daha tespit etmektedir: Yerinden yönetim ilkesi. Anayasa'nın bu düzenlemesine göre, kanunla yapılan düzenlemeler, yerinden yönetim ilkesine uygun olmalıdır. Merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki ili kiyi belirleyen temel ilkelerden biri olarak yerinden yönetim ilkesi, en basit tanımıyla siyasi ve/veya idari yetkilerin bir bölümünün merkezi yönetimin dı ındaki otoritelerce kullanılması anlamına gelmektedir.
3. Yerinden yönetim ilkesi, merkezden yönetim ilkesiyle beraber idari te kilatın iki temel sütunundan birini olu turmaktadır. Yerinden yönetim ilkesinin güvence altına alınabilmesi için Anayasa, gerek yer gerekse hizmet yerinden yönetim kurulu larının özerkli ini güvence altına almı tir. Yerel yönetimlerin özerklikleri, Türkiye'nin taraf oldu u Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı ile de güvence altına alınmı tir. Yerinden yönetimin denetlenmesi, yargısal denetimin yanı sıra, istisnai bir denetim biçimi olan ve yalnızca kanunda açıkça düzenlendi inde ve belirtilen çerçeveye sınırlı olacak ekilde idari vesayet ile olur.
4. Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlü ü ilkesine uygun ekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birli in sa lanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gere i gibi kar ılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir. dari vesayet, hiyerar inin aksine istisnai bir yetki oldu u ve mahalli idarelerin alanını merkezi idare lehine kısıtladı ı için ancak kanunla belirtilen hallerle sınırlı olarak kullanılmalı ve dar yorumlanmalıdır. dari vesayetin özel bir görünümü, anayasa ile tanınmı görevden alma yetkisidir. Bu yetki Anayasa'nın 127. maddesinin dördüncü fıkrasında kar ımıza çıkar: "Mahalli idarelerin seçilmi organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ili kin itirazların çözümü ve kaybetmeleri konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soru turma veya kovu turma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, çileri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzakla tırabilir." Burada Anayasa, seçimle belirlenen mahalli idare organlarının organlık vasıflarıyla ilgili çileri Bakanı'na istisnai ve sınırlı bir yetki vermi tir. Bu yetki Anayasa tarafından ve çok spesifik bir durum için verilmi tir. Yani, mahalli idarenin seçilmi organı olan belediye ba kanı yalnızca ve yalnızca göreviyle ilgili bir suç sebebiyle açılan bir soru turma veya kovu turma sebebi ile geçici bir tedbir olarak görevden uzakla tırılabilir. dari vesayetin istisnai niteli i kar ısında kanun ile bu yetkinin,

mahalli idareleri, yerel seçimleri ve seçmen iradesini yok edecek şekilde geni letilmesi mümkün de ildir.

5. Oysa, 1 Eylül 2016 Cuma günü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlü e giren 674 sayılı Ola anüstü Hal Kanun Hükümünde Kararnamesi'nin 38. maddesiyle, 3.7.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 45. maddesine birinci fıkrasından sonra gelmek üzere u fıkra eklenmiştir: "Ancak, belediye başkan veya başkan vekili ya da meclis üyesinin terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları sebebiyle görevden uzaklaştırılması veya tutuklanması ya da kamu hizmetinden yasaklanması veya başkanlık sıfatı veya meclis üyesi üninin sona ermesi hallerinde 46 ncı maddedeki makamlarca belediye başkan veya başkan vekili ya da meclis üyesi görevlendirilir. Görevlendirilecek kişinin ünini seçilme yeterli ine sahip olması arttır. Görevden uzaklaştırılan veya tutuklanan belediye meclisi üyesinin istifa etmesi halinde de bu fıkra hükümleri uygulanır. Bu fıkra gere ince belediye başkan veya başkan vekili görevlendirilen belediyelerde bütçe ve muhasebe i ve i lemleri valilik onayı ile defterdarlık a veya mal müdürlü üne gördürülebilir. Bu belediyelerde belediye meclisi, başkanın çağ rısı olmadıkça toplanamaz. Meclisin, encümenin ve komisyonların görev ve yetkileri 31 inci maddede belirtilen encümen üyeleri tarafından yürütülür."
6. Bu ola anüstü hal düzenlemesi, TBMM içtüzü ünde belirlenen süre içinde TBMM onayına sunulmamakla sakat bir düzenleme görünümündedir. Bu süre geçtikten sonra, 6758 sayılı kanun ile 10.11.2016 günü TBMM tarafından aynen kabul edilmiş ve 24.11.2016 günü 29898 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak kanun görünümünü kazanmıştır.
7. Görevden uzaklaştırma i leminin sebebi, anayasal olarak yalnızca göreviyle ilgili suçlarla ilgili bir soru turma veya kovuşturma olabileceken, bunun kapsamı ve anlamı belirsiz terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçlarına geni letilmesi, Anayasa'ya aykırılık olmaktadır.
8. Ayrıca kanun maddesiyle sadece görevden uzaklaştırma sorunu ele alınmamakta, bu konullarda gerçekleştirilen görevden uzaklaştırma i lemine Anayasa'yı ç i neyen sonuçlar ba lanmaktadır. Bunlardan ilki, belediye başkanın görevden alınması üzerine, yerine vekaleten gelecek kişinin belediye meclisi tarafından seçilmesi usulünün ortadan kaldırılmasıdır. Belediye başkan görevden alınmış olsa da seçmen iradesini yansıtacak bir biçimde belediye meclisi tarafından seçim yapılması gerekirken, halkın iradesi hiçe sayılarak merkezi yönetim tarafından atama yapılması, Anayasa'nın yerinden yönetim ilkesinin ihlalidir. İkincisi, bu hallerde belediye meclislerinin toplantısı, atanmış kişinin inisiyatifine bırakılarak, Anayasal bir yapı olan belediyeler felç edilmektedir. Bu şekilde kararlar anti demokratik bir biçimde alınmakta ve denetlenme olana ı ortadan kaldırılmaktadır.
9. Özetle, bu hüküm, idari vesayetinin sınırı anayasal olarak çok dar bir biçimde çizilen özel bir görünümünü, Anayasa'ya aykırı olarak, Anayasal birtakım temel hak ve özgürlükler ile mahalli idareler rejimini ortadan kaldıracak biçimde geni letmektedir. Böylelikle, Türkiye'de maalesef hiç nadir görülmeyen ve ciddiyetten yoksun 'terör soru turması'na dayanarak, bir ilin, ilçenin veya köyün iradesi hiçe sayılmakta, seçme ve seçilme hakkı ile beraber idari yapının temel ilkeleri de ihlal edilmektedir.
10. Yerinden yönetim ilkesiyle iç içe geçmiş bir başkan kavramı olan yerel özerklik de bu düzenlemeyle ihlal edilmektedir. Anayasa Mahkemesi tarafından, "sosyal bir topluluğun ya da tüzelki üninin kendilerini yöneten kuralların tümünü ya da bir bölümünü bizzat saptayabilmeleri veya anayasa ve yasaların çizdiği sınırlar içinde hareket edebilme özgürlüğü ve yetkisi" olarak tanımlanan özerklik, bir kanun ile herhangi bir tekilat, kurum veya kuruluşa kendi kendine yönetme hakkının tanınması, diğer bir ifadeyle kamu kurum ve kurullarına, üstlendikleri hizmetleri kendilerinin düzenleyebilmesi ve bunların gerektirdiği düzenlemelerin söz konusu kurum ve kurullar tarafından yapılabilmesi anlamına gelmektedir .
11. Siyasi özerklikten farklı bir kavram olan idari özerkli ünin temel artısı Anayasa Mahkemesi'nin çok çeşitli kararlarında ortaya konmuştur. Mahkeme 1967 yılından bu yana verdiği kararalarda "Bir kuruluğun özerk olarak nitelendirilebilmesi için (...) en az kanunla belirli sınırları içinde kalmak artısı ile, kendi hareketlerine hâkim olacak kuralları da yine kendisinin düzenlemesine yetkili olması gerekir. Burada geçen "kanunla belli sınırlar" deyiminden ere ün, Anayasa ilkelerine uygun kalmak artısı ile konulmuş bulunan hükümler oldu unca üphe yoktur. Bu bakımdan bir özerk tüzelki ünün yönetiminde ve hizmetlerini görmesinde hükümetin tümüne veya bir veya birkaç kanadına yetki tanınması, özerklik ile ba da amaz. Zira özerklik, aslında, yürütmenin etki alanından uzak tutulması öngörülen kamu hizmetleri için söz konusu olan bir yönetim biçimidir. Böyle bir alanda etki

yapabilme kapılarının yürütme organına açılması, özerk yönetim biçimi ile ba da ır bir durum sayılamaz" diyerek özerkli in kapsamını ortaya koymaktadır .

12. Mahalli idareler bakımından özerkli in anlamı ise idare hukuku profesörü Lütfi Duran'ın ifadesiyle, yukarıda anılan içtihatla da paralel olarak, yerel yönetimlerin karar organlarının seçimle i ba ına gelmi olmaları ve i lerini kendi organları eliyle dı arıdan hiçbir karı ma olmaksızın görmeleridir. Bu mahalli idareler için, merkezi idarenin iktidar alanından ayrı, müdahalesinden azade bir hukuki alan anlamına gelmektedir.
13. Türkiye'nin de taraf oldu u, dolayısıyla Türkiye açısından ba layıcı olan ve 3 Ekim 1992 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak 1 Nisan 1993 itibariyle yürürlü e giren Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı'nın 3. ve 4. ve 7. maddeleri mahalli idarelerin özerkli inin anlamını ve sınırlarını daha net göstermektedir. art, 1982 Anayasası'nın 90. maddesinin 1. fıkrası ba lamında usulüne göre yürürlü e girmi bir uluslararası sözleşme dir. art'ın kapsamında yerel yönetimlerin temel hakları ile yerel nüfusun kamusal ya ama katılma haklarının özel görünümü olarak yerel özerklik hakkının asgari güvenceleri düzenlenmektedir. Dahası art, yerel yönetimler bakımından asgari çekirdek hakları öngören tek uluslararası sözleşme olarak da adlandırılmaktadır. Bu do rultuda yerel yönetimlerin temel haklarına ili kin bir uluslararası sözleşme olarak art, Anayasanın 90. maddesinde 2004 yılında yapılan de i iklik uyarınca, temel haklara ili kin bir uluslararası sözleşme kategorisinde kabul edilmeli ve kanunlarla çatı ma halinde uyu mazlıklar, yargısal makamlar tarafından art güvenceleri do rultusunda çözümlenmelidir .
14. art'ın Türkiye bakımından ba layıcı olan 7. maddesi, 3. maddede belirtilen do rudan ve serbest seçimler yoluyla göreve gelen yerel yönetim organlarının görevleri süresince sahip oldukları güvenceleri düzenlemektedir. 7. maddenin 1. paragrafının lafzına göre: "Yerel düzeyde seçilmi temsilcilerin görev ko ulları görevlerin serbestçe yerine getirilmesi olana ını sa layabilmelidir" Bu serbestinin amacı, ulusal düzeyde oldu u gibi, temsil görevini yerine getiren organların iradesini korumaktır. Seçilmi temsilcilerin, görevlerini serbestçe icrasının herhangi bir üçüncü taraf müdahalelerine kar ı korunmasıdır. Dolayısıyla art'ın 3. maddesinde yer alan demokratik seçimlerle göreve gelme ilkesinin somutla ması için, 7. madde uyarınca, görev süresince ve görevden ayrılırken yapılan müdahalelerin de Türkiye'nin çekince koymamı oldu u ilgili maddelere uygun olması gereklidir.
15. Nitekim Özerklik artı'nın denetim mekanizması ve Avrupa Konseyi danı ma organı olan Yerel ve Bölgesel Otoriteler Kongresi 2014 yılında Türkiye hakkında verdi i bir kararda , Anayasa Mahkemesinin Mustafa Balbay ve di erleri kararını hatırlatmı ve yerel düzeydeki seçilmi ler bakımından, ulusal düzeyde temsilcilere sa lanan güvencelerin uygulanması gerekti ini ifade etmi tir. Buna göre; temsil görevinin fiilen yerine getirilmesi, seçilmi lerin hakkı ve görevi oldu u kadar, Anayasanın 67. maddesinde düzenlenen serbest seçim hakkının da bir yansımasıdır. Kongre'nin atıf yaptı ı kararın ilgili paragrafı öyledir: "Seçilme hakkı sadece seçimlerde aday olma hakkını de il, aynı zamanda seçildikten sonra milletvekili olarak parlamentoda bulunma hakkını da ihtiva etmektedir. Bu da hiç ku kusuz, ki inin seçildikten sonra milletvekili sıfatıyla temsil yetkisini fiilen kullanabilmesini gerektirir. Bu ba lamda seçilmi milletvekilinin yasama faaliyetine katılmasına yönelik müdahale, sadece onun seçilme hakkına de il, aynı zamanda seçmenlerinin serbest iradelerini açıklama hakkına da yönelik bir müdahale te kil edebilir" . 7. maddede seçilmi lere sa lanan güvenceler, art'ın 4. maddesinin Türkiye'nin çekincesi olmayan 4. fıkrası ile de do rudan ba lantılıdır. Buna göre; "Yerel makamlara verilen yetkiler normal olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dı nda, bu yetkiler öteki merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz." Dolayısıyla görev güvencelerine sahip olmayan organların, fiili yetki kullanması ve yasalar ve anayasa ile kendilerine verilen görevleri yerine getirmesi de engellenmektedir.
16. Kongre'nin 20 (1996) sayılı Yerel Özerkli e li kin Avrupa artı'nın Uygulanmasına Dair Tavsiye Kararı'na göre, seçilmi yerel temsilciler veya organlar üzerindeki vesayet denetimi ayet art'ın 8. maddesi uyarınca yasallık ve orantılılık ilkelerine uygun de ilse, görevden almaya kadar gidebilecek ciddi sonuçlara yol açabilecektir. Oysa geçici görevden alma, dü ürme ve nihayet kesin olarak görevden alma gibi idari ve hatta cezai sonuçları olabilecek yaptırımların art'ın her iki maddesi açısından kabul edilebilir olması için bazı ko ulların sa lanması gereklidir. Bunlar;
  - Bu türden yaptırımlara neden olabilecek vesayet denetiminin orantılılı ını denetlemek üzere etkili

yargısal ba vuru hakkı gibi güvencelerle donatılması,

- Bu türden yaptırımların ancak anayasa ve yasama organı tarafından kabul edilmi ilgili mevzuatın gere i olması; yerle ik bir pratik haline gelmi ve tekrarlanan ihlallerin sonucu olarak veyahut da ilgili ki i ya da organların üstlendikleri görevleri yerine getirmesini imkansız kılan uzun süreli durumlarda ve son çözüm olarak uygulanması gereklidir.
17. Ola anüstü hal düzenlemesi devamlı, belediye meclisinin toplanmasını, merkezi otorite tarafından atanan ki inin ça rısına bırakarak belediye meclisini fiilen hiç toplanamaz hale getirmektedir. Bu da mevcut durumu seçim hakkı ve siyasi ya ama katılım hakkı ihlalinin ötesine ta ıyarak, yerel seçimleri büsbütün anlamsızla tırmakta, bir karar ve denetim organını tamamen hukuk düzeninden kaldırmaktadır.
  18. Bu uygulamanın Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı'na açık aykırılı ı, Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) Türkiye raporunda da ortaya konulmu tur. Raporun yazıldı ı dönemde ola anüstü halin yürürlükte oldu unu akılda tutarak Komisyon'un de erlendirmeleri, görevlendirmelerin açıkça hukuka aykırı oldu u yönündedir. Komisyon'a göre, ola anüstü hal dönemlerinde art'ın uygulanmaması veya kısıtlı uygulanması imkanı tanıyan bir hükmü yoktur. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca milletlerarası anla malardan kaynaklanan yükümlülüklerden sayılan art ihlal edilmi tir.
  19. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin geçmi te vermi oldu u kararlar da bu görü ü destekler niteliktedir. Mahkeme'ye göre, "Merkezî yönetimin vesayet yetkisini 127. maddenin be inci fıkrasının sınırladı ı durumlar dı ina ta ırmak, yerel yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini yadsıma görünümündeki düzenlemelere geçerlik tanımak dü ünülemez. Yönetmelilerde hiyerar ik ba lantının olur verece i yetki, seçimi temel edinmi özerk kurulu lar da geçerli olamaz. Belediye meclisinin ço unlu u dı nda herhangi bir üyesinin siyasal nedenlerle, hukukla ba da mayan amaçlarla ba kan olabilmesine yol açan düzenleme, merkezî yönetimin vesayet dı ı müdahalesine açık ça rıdır. Bu belirlemeyi merkezî yönetimin siyasal kimlikli organlarına yaptırmak Anayasa'ya aykırıdır. Atamanın geçici ya da sürekli olması sonucu etkilemedi i gibi, soru turma ve kovu turma açtırmak, bu nedenlerle görevden uzakla tırmak olana ı her zaman bulundu undan "geçici" atama, "sürekli" atamaya da dönü ebilir" .
  20. Nitekim 674 sayılı OHAL KHK'sının yürürlü e girdi i andan itibaren bu usul uyarınca uzakla tırılan belediye ba kanlarının hiçbir i görevlerine iade edilmemi tir. Bu da a a ıda detaylarıyla tartışılacak olan geçici olması gereken ve düzenli kontrole tabi bir idari tedbirin kalıcı hale geldi ine i aret etmektedir.
  21. Ayrıca, görevden uzakla tırılan belediye ba kanlarıyla ilgili iki ayda bir bu kararı gözden geçirmesi gereken idare, belediye ba kanını uzakla tırarak yerine hiyerar ik altını atayan mercidir. Bu da zaten tüm güvenceleri elinden alınan belediye ba kanlarının daha denetimsiz bir rejime tabi kılınması anlamına gelmektedir. Halbuki 5393 sayılı Kanun'un 47. Maddesi uyarınca, geçici görevden almada bir kamu yararı yoksa bu kararın kaldırılması kanunun emridir. Bunun aksi uygulamalar ya da gerekçesiz ya da keyfi bir ekilde görevden alma tedbirinin devam ettirilmesi, Anayasa'nın 14. maddesi ba lamında yetkinin kötüye kullanılması anlamına gelmektedir.
  22. Anayasa Mahkemesi güncel tarihli bir ba ka kararında da benzer yakla ımı benimsemi tir. Mahkeme'ye göre, "Anayasa'da merkezî idare-mahallî idare ayrımının yapılması, mahallî idarelerin organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi, seçimlerinin süreli olması, kararlarını kendi organları eliyle alması ve uygulaması, kendilerine özgü bütçelerinin bulunması gibi yetki ve ayrıcalıklar tanınmı olması, bu idarelerin özerkliklerinin somutla mı hâlidir (...) Merkezî idarenin bu kurulu lar üzerindeki vesayet yetkisi yerindelik ve hukukilik denetimleriyle sınırlı olup vesayet, yerinden yönetim kurulu ları yerine geçerek icrai karar alma yetkisini içermez" . Bir ba ka deyi le, tek bir i lem bakımından bile merkezi yönetimin, mahalli idare yerine geçerek karar vermesi Anayasa'ya aykırılık te kil eder. Bu tespit kar ısında, müvekkilin seçimiyle tecessüs eden seçmen iradesi hiçe sayılarak görevden uzakla tırılması, yerine merkezi idare tarafından görevlendirme yapılması, Anayasa'nın "Egemenlik" ba lıklı 6. maddesinde düzenlenen, "Egemenlik, kayıtsız artsız Milletindir. Türk Milleti, egemenli ini, Anayasanın koydu u esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır. Egemenli in kullanılması, hiçbir surette hiçbir ki iye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kayna ını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." hükmüne açık aykırılık te kil etmektedir. Zira ç i leri Bakanı, vali ve kaymakam,

kayna mını Anayasa'dan almayan bir yetki kullanımı , bir seçim bölgesinde egemenli in sahibi olan halkın iradesini yok sayarak, seçim yerine atama yoluyla belediye ba kanını belirlemi tir.

23. Bu yapılırken, Anayasa ve Belediye Kanunu ba ta olmak üzere mevzuatın yetkilendirildi i belediye meclisi fiilen yetkisini kullanamamı tir. Dahası, Belediye Kanunu'na eklenen bu madde, halkın seçti i belediye meclisinin toplanmasını, merkezi idare tarafından atanan belediye ba kanının ça rısına ba layarak, kalan demokrasi kırıntılarını da yok etmi tir. Böylece, ancak ve ancak yargı kararıyla organlık sıfatını kaybedebilecek bir merci olan seçilmi belediye meclisi, ç i leri Bakan'ının bir i lemiyle en basit haliyle karar alamaz hale gelmekte, toplanamamakta, atanmı 'belediye ba kanını' denetleyememekte, ezcümle fiili olarak ortadan kaldırılmaktadır. Bu, Avrupa Yerel Yönetimler artı'nın 7. maddesinin birinci fıkrasında zikredilen "Yerel düzeyde seçilmi temsilcilerin görev ko ulları görevlerin serbestçe yerine getirilmesi olana mını sa layabilmelidir" hükmüne aykırıdır.

C.1.2. Seçme ve Seçilme Hakkı ile Kamu Yönetimine Katılma Hakkının hali:

1. Anayasa'nın 127. maddesi uyarınca, "Mahalli idareler; il belediyen veya köy halkının mahalli mü terek ihtiyaçlarını kar ılamak üzere kurulu esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek olu turulan kamu tüzelki ilikleridir." Bu düzenleme, merkezi idarenin atanan kamu görevlileri tarafından yürütülmesi kar ısında, mahalli idarelerin seçim esasına dayandıklarının tartı masız bir göstergesidir.
2. Seçim esası, genel seçimler ile birlikte cumhuriyetin niteli i olan demokratik devlet olmanın sine qua non (olmazsa olmaz) ko ulu, dolayısıyla Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerinin temel direklerinden biridir. Demokrasinin temel ko ulu olmanın yanında temel bir siyasi hak olarak seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı, Anayasa'nın 67. maddesinde güvence altına alınmı tir.
3. Bu hak, uluslararası temel insan hakları metinlerinin de korumasında olan, evrensel bir haktır. Türkiye, Anayasa'nın 90/5 düzenlemesiyle, "Usulüne göre yürürlü e konulmu temel hak ve özgürlüklere ili kin milletlerarası andla malarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyu mazlıklarda milletlerarası andla ma hükümleri esas alınır" hükmüyle, kanunla uyu mazlık olması halinde, uluslararası temel hak ve özgürlükleri düzenleyen metinlerin esas alınca mını güvence altına almı tir. A a ıda, seçme ve seçilme hakkını güvence altına alan ve farklı hükümler içermesi halinde esas alınması gereken üç temel uluslararası andla ma ele alınacaktır.
4. Türkiye'nin 21 Kasım 1988 tarihinde imzaladı ı; onaylanmasını, 21 Mayıs 1991 günü 20877 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 8 Mayıs 1991 tarih ve 3723 sayılı Kanunla uygun buldu u Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı'nın 3. maddesinin 2. fıkrasına göre bu hak, do rudan, e it ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmi üyelerden olu an ve kendilerine kar ı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurullar tarafından kullanılacaktır.
5. Yine, Birle mi Milletler Medeni ve Siyasi Haklara li kin Uluslararası Sözle me'nin 25. maddesi de seçme, seçilme ve kamu yönetimine katılma hakkını düzenlemektedir. Türkiye Sözle me'yi 15 A ustos 2000 tarihinde imzalamı tir. Sözle me'nin onaylanmasını uygun bulan 4 Haziran 2003 tarih ve 4868 sayılı Kanun, 18 Haziran 2003 tarih ve 25142 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmı tir. Bakanlar Kurulu'nun 7 Temmuz 2003 tarih ve 2003 /5851 sayılı kararıyla Sözle me'nin onaylanması kararla tırılmı ve Sözle me'nin resmi Türkçe çevirisi, 21 Temmuz 2003 sayılı ve 25175 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmı tir. Türkiye, onay belgelerini 15 Eylül 2003 tarihinde Birle mi Milletler Genel Sekreterli i'ne tevdi etmi ve 49. madde uyarınca, Sözle me Türkiye bakımından 23 Aralık 2003 tarihinden itibaren hüküm do urmaya ba lamı tir. Her yurтта , ikinci maddede belirtilen ayrımlara ve makul olmayan sınırlamalara tabi tutulmaksızın:
  - a) Do ru do ruya veya özgürce seçilmi temsilciler aracılı ıyla kamu hizmetlerine katılma;
  - b) Genel, e it ve gizli oyla belirli dönemlerde yapılan, seçmenlerin iradelerini özgürce ortaya koymalarını garanti eden gerçek seçimlerde oy kullanma ve seçilme;
  - c) Genel e itlik ilkesine uygun olarak ülkesinde kamu hizmetlerine girme hak ve fırsatına sahiptir.
6. Bu hakkın bir görünümü seçim öncesi ve seçim günündeki güvenceleri içerirken, bir görünümü de bir sonraki seçime kadar, mahalli idarelerin seçimle olu an seçmen iradesine göre hareket etmesini kapsamaktadır. Bu itibarla seçim hakkını seçimlerle sınırlı dü ünme ko ru de ildir.
7. Bu hakkın nasıl yorumlanması gerekti ini Birle mi Milletler nsan Hakları Yüksek Komiserli i,

1996 yılında gerçekleştirilen 1510. toplantının 57. oturumunda karara bağlandı, yol gösterici yorum ilkelerini sıralamıştır. Bu genel yoruma göre, devletlerin koruma altında olan seçme, seçilme ve kamu hizmetine girme haklarından faydalanılması için etkili imkanları yaratma yükümlülüğü bulunmaktadır. Komiserlik, 25. maddenin halk iradesine dayalı demokratik bir yönetimin özü olduğunu belirterek, bu hakkın kullanımı için getirilen artların objektif ve makul kriterlere dayanması gerektiğini tespit eder (para. 4).

8. Komiserlik'e göre, MSH US'un 25. maddesinin (b) fıkrasında koruma altına alınan vatandaşların kamu hizmetine katılım hakkı yasama, yürütme veya yerel yönetim organlarında yer almalarıyla, referandum veya diğer seçim süreçlerine katılmalarıyla olur. Bu hak ayrıca, basın, ifade, toplantı ve örgütlenme özgürlüğüne garanti altına alınmasıyla desteklenir (para. 8, 12, 25). Komiserlik, seçim hakkının bir boyutuna daha önem vermektedir. Buna göre yurttaşların seçmen veya seçimlerde aday olarak kamu hizmetine katılma haklarının ayrılmaz bir parçası, doğrudan bir biçimde ve belirli aralıklarla gerçekleştirilen seçimlerdir. Hükümet, seçmenlerin özgür iradesinin sandığa yansımalarını güvence altına almakla yükümlüdür (para. 10). Bu hakkı seçim günüyle sınırlı düşürmek, hakkın koruduğu ilkelerle bağdaşmaz. Özgür iradenin sandığa yansımalarının olması, kanunla belirlenen görev süresi boyunca, herhangi bir hukuki müameleden azade olarak bu görevi yürütmesiyle tamamlanmalıdır.
9. Davaya konu olayda, seçimlerin üzerinden beş aya yakın süre geçtikten sonra, müvekkil geçici olarak görevinden uzaklaştırılmıştır. Bu işleme başlı olarak da belediye meclisinin toplanması çağrısına bağlanmıştır, seçilmiş organların tamamı tasfiye edilmiş veya işleme hale getirilmiştir. Bu durum Batman Belediye Başkanlığı'nın Gülüstan Sönük'ün seçilme ve görevini sürdürme hakkının ihlalidir. Aynı zamanda, kendisini seçen halkın seçme hakkı da ihlal edilmiştir.
10. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin denetim organı olan İnsan Hakları Komitesi seçme, seçilme ve siyasi hayata katılım ile ilgili çok geniş bir alanda çeşitli kararlar vermiştir. Vicencio Scarano Spisso/Venezuela kararında, hükümete muhalif olan %75 oy ile seçilmiş belediye başkanlığı hakkında uygulanan geçici tedbir kararının keyfiliği konusunda, seçim hakkını yerine getiremediği için MSH UK 25. maddenin ihlal edildiğini tespit etmiştir. Kararımdaki olayda ise, hukuka aykırılık yalnızca geçici tedbir kararının keyfiliği ile sınırlı kalmamaktadır. Hukuka uygunluğu son derece tartışmalı olan görevden uzaklaştırma kararının ardından, uygulanmasına olağanüstü hal kapsamında bağlanan ve kamuoyunda 'kayyum atanması' olarak bilinen belediye başkanlarının görevden alınarak yerlerine kaymakam veya valilerin atanması, Avrupa Konseyi'nin Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin de gündemine girmiştir. Yukarıda da değinilen, 29 Mart 2017 günlü gözlem raporunda raportörler Anders Knappe ve Leendert Verbeek, belediye başkanları ve meclis üyelerinin tutuklanmaları, görevden uzaklaştırılmaları ve belediye başkanlarının yerine kayyum atanması uygulamasını Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Artı ve AHS standartları çerçevesinde **değerlendirmişlerdir**.
11. Kongre, belediye başkanlarının tutuklanmaları ve görevden alınmalarını yerel düzeydeki çözümlü demokrasiye büyük zarar verdiğini, siyasi partileri ve sivil toplumu zayıflattığını ifade etmektedir. Kongre devamla, merkezi otoritelere "seçilmemiş belediye başkanlığı" atama yetkisi veren düzenlemenin, Türkiye'nin taraf olduğu Art'a, özellikle de üçüncü maddesi hükümlerine aykırı olduğunu belirtmiştir.
12. 2014 yılında yapılan yerel seçimlerden sonra HDP'li toplam 102 belediyenin 82 tanesinde belediye başkanları görevden alınmıştır. Daha sonra bu sayı 95'e çıkmıştır; bir başka ifadeyle HDP'li belediyelerin %93'üne kayyum atanmıştır. Bu süreçte 93 belediye başkanlığı, yüzlerce belediye meclis üyesi ve il genel meclis üyesi tutuklanmıştır. Bir başka deyişle yaklaşık 6 milyonluk bir nüfusun seçtikleri kişiler görevden alınmış ve yerlerine iktidar partisine yakın merkezi yönetim memurları atanmıştır. Yani 6 milyon vatandaşın seçme hakkı fiilen ortadan kaldırılmıştır. Davaya konu düzenlemeyle olağanüstü hal uygulaması olmaktan çıkmış, olağanlaşmıştır.
13. Bu uygulamaların belediyelerin seçimle göreve gelmesi ilkesini ağır biçimde zedelediğini Venedik Komisyonu'nun yukarıda zikredilen raporu tarafından da ortaya konmuştur. Komisyon açıkça, yerel yönetimlerin halkın iradesinin temsili niteliğinin ve buna başlı olarak da atanmış görevlilerin işlem ve eylemlerinin meşruiyetinin ihlal edildiğini ifade etmektedir (para. 80). Buna başlı olarak ciddi hesap verebilirlik sorunlarının doğmasına da önem verilmektedir.
14. Venedik Komisyonu devamla, mahalli idarelerde seçim yerine atama usulünün yaygınlaşmasıyla

belediye başkanlarının, belediye meclis üyelerinin ve seçmenlerin seçim haklarının etkili bir biçimde kullanılmasının olumsuz etkilendiğini tespit etmektedir (para. 84).

15. 19 A ustos 2019 tarihinde yapılan yerel yönetimler seçimlerden sonra 3 büyük şehir belediye başkanının görevinden alınması ve yerine valilerin atanmasıyla açılan ikinci 'kayıyum devri', 48 belediye başkanına yerine merkezi idare tarafından görevlendirme yapılmasıyla devam etmiştir. HDP'nin kazandığı 65 belediye başkanının bir kısmının YSK eliyle mazbataları ellerinden alınmış, 48 belediye ise kayyım kararıyla merkezi yönetime devredilmiştir. Bu merkezlerde seçmenlerin seçme hakkı ile beraber tüm seçmenlerin seçilme hakkı da ihlal edilmiştir.
16. Bunun yanı sıra yine bu tablo, uluslararası mevzuat ve uygulama tarafından, seçme ve seçilme hakkıyla yakından ilintili kabul edilen siyasi partilere katılma ve örgütlenme hakkının aynı biçimde zedelendiğini göstermektedir. Aynı zamanda yasanın sahip olması gereken özellikler ele alınırken de de inileceği gibi, bu düzenleme objektif olmaktan uzak, adeta bir siyasi görüşü hedef alır niteliktedir.
17. Açıklanan nedenlerle ilgili hüküm, seçme, seçilme, kamu hizmetine katılma ve bu haklarla bağlantılı diğer hakları ihlal etmektedir.

C.1.3. Ola anüstitü Hal Hukuku ve Terörle İlgili Mevzuattan Kaynaklanan Aykırılıklar:

1. Ola anüstitü rejimler, gerek ulusal gerek uluslararası mevzuat uyarınca birer hukuk rejimidirler yani, keyfi tasarruflara cevaz veren rejimler de illerdir; bunun sonucu olarak her ne kadar yürütmenin yetkisi temel hak ve özgürlükler aleyhinde genişliyse de, yürütmeye hukuk dışı maddelerle tasarruf imkanı tanımazlar. Ola anüstitü rejimin gerilimi, "süreklilik-geçicilik", "kural-istisna" dengesinin kurulmasında yatmaktadır. Anayasa Mahkemesi de ola anüstitü hale bu şekilde yaklaşmaktadır. Bir kararında Anayasa Mahkemesi, "demokratik ülkelerde ola anüstitü yönetim usulleri, hukuku dışı layan keyfi bir yönetim anlamına gelmez. Ola anüstitü yönetimler kaynağını Anayasa'da bulan, anayasal kurallara göre yürürlüğe konulan, yasama ve yargı organlarının denetiminde varlıklarını sürdüren rejimlerdir. Ayrıca, ola anüstitü hal yönetimlerinin amacı, anayasal düzeni korumak ve savunmak olmalıdır. Bu nedenle ola anüstitü yönetim usulleri yürütme organına önemli yetkiler vermesine, hak ve özgürlükleri de önemli ölçüde sınırlandırmasına karşın, demokrasilerde sonuçta bir hukuk rejimidir" yorumunu yapmaktadır. Bir başka deyişle ola anüstitü hal uygulamaları, Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte, Ola anüstitü Hal Kanunu çerçevesinde olmak zorundadır; keyfi, bu sınırı aşan uygulamalar ola anüstitü hal döneminde dahi olsa hukuka aykırı olacaktır.
2. Anayasa'nın 15. maddesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması bakımından iki kayıt öngörmektedir. Bunlardan ilki milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerin ihlal edilmemesi, ikincisi ise önlemlerin durumun gerektirdiği ölçüde olması, yani ölçülülük kriteridir. 15. madde kapsamında bile dokunulamayacak haklar kapsamında, suçluluğu mahkeme kararıyla ispatlanana kadar kimsenin suçlu sayılamayacağı, bir deyişle masumiyet karinesi yer almaktadır. Aynı doğrultuda, AHS'nin 15. maddesi de ola anüstitü hal önlemlerini sıkı bir rejime tabi tutmaktadır. Durumun gerekleriyle bağlantılı vurgulayan 15. madde ayrıca geçicilik ve orantılılık ilkelerini de ortaya koymaktadır.
3. Ola anüstitü hal düzenlemelerinin hudutsuz olamayacağı ve anılan kriterlerle sınırlandırılması kabul ettikten sonra, TBMM tarafından kabul edilen OHAL KHK'larının akıbetini de erlendirmek gerekecektir. Öncelikle, yukarıdaki başlıklarda incelendiği gibi, bu düzenleme Türkiye'nin uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerinin açık ihlalidir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı, ola anüstitü hal yönetimi esnasında art'ın askıya alınabilmesi gibi bir hüküm içermemektedir. Bu nedenle art'ta belirlenen yükümlülükler, Türkiye Cumhuriyeti açısından bağlayıcı olmaya devam etmektedir.
4. İkincisi, alınan önlemlerle ola anüstitü hal ilanı gerekçesi arasındaki uyum sorunudur. Anayasa Mahkemesi yukarıda da değinilen bir kararında, "Ola anüstitü halin gerekli kıldığı konuların ola anüstitü hal KHK'leriyle düzenlenmesi olanaksızdır. Ola anüstitü halin gerekli kıldığı konular, ola anüstitü halin neden ve amaç öeleriyle sınırlıdır. İlan edilmiş olan ola anüstitü halin nedeni, iddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin bozulmasıdır. Ola anüstitü halin amacı, neden öesiyle kaynağını bir durumdadır. Başka bir anlatımla, ola anüstitü halin varlığını gerektiren nedenler saptandıında amaç öesi de gerçekleştirmek demektir" tespitini yapmıştır. Görevden tedbiren uzaklaştırılan belediye başkanı yerine belediye başkan vekilinin belirlenme usulü,

ola anüstü halin ilanını gerektiren darbe giri miyle tamamen ilgisizdir. Bu bakımdan durumun gerekleriyle alınan önlem arasında açık bir uyumsuzluk bulunmaktadır.

5. Son olarak, hakkında seçim engeli olmayan, mahkumiyet kararı bile olmayan bir kimsenin görevden uzakla tırılması geçici bir idari tedbir niteli indedir. Bu geçici nitelikte ve sınırlı yorumlanması gereken vesayet yetkisine ba lı olarak yapılan i lemler, 15. madde kapsamında dahi mutlak surette korunan masumiyet karinesiyle ba da maz. Herhangi bir seçilme engeli olmayan müvekkil belediye e ba kanının seçilmekten kaynaklı görevlerini yapmalarını engellemek, kolektif bir cezalandırma prati ine i aret eder .
6. Bu durum, Venedik Komisyonu'nun raporuna da yansı mı tır. Komisyona göre, OHAL KHK'sı hükmü yalnızca hakkında terörle ba lantılı suç i leme iddiası bulunan ki iyi de il, tüm belediye meclisi faaliyetlerini ve böyle bir suçlamadan azade olan tüm meclis üyelerini de etkilemektedir (para. 81). Devamla Komisyon, bu yeni rejimde yerele dair i ve i lemlerin yerel tarafından seçilmi ki iler eliyle yürütülmesi için uygulamada pek bir alan kalmadı nı ifade ederek Avrupa nsan Hakları Komiseri'ne atıfla, bunun bir kolektif cezalandırma oldu unu belirtmektedir .
7. Bu açıdan itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne ta nınması talep edilen hüküm ola anüstü hal normlarına bile aykırılık te kil etmektedir. Ancak hukuka aykırılık bununla sınırlı de ildir, zira ola anüstü hal önlemi olarak mevzuatta yer bulan bu uygulama, ola an dönemde uygulanmaktadır.
8. 15 Temmuz darbe giri iminden 5 gün sonra 20 Temmuz 2016'da ilan edilen Ola anüstü Hal, 7 kez, 3'er ay süreyle uzatılmı ve 19 Temmuz 2018 günü kaldırılmı tır. Anayasa Mahkemesi'nin ve Danı tay'ın kemikle mi içtihadı uyarınca sıkıyönetim ve ola anüstü hal dönemlerinde yapılan düzenlemelerin bu dönemle sınırlı olarak anla ılması gerekmektedir. Danı tay, me hur içtihadı birle tirme kararında sıkıyönetim hükmünün sıkıyönetim dönemiyle sınırlı olup olmayaca nı de erlendirmi tir. Daha da somutla tırmak gerekirse, ola anüstü hukuk rejimi düzenlemelerinin zaman bakımından uygulanabilirli ini de erlendirmi tir. Danı tay bu de erlendirmeyi yaparken davaya konu olan, Sıkıyönetim Komutanlı ı tarafından i lerine son verilen memurların ve di er kamu hizmetlerinde görevli i çilerin bir daha kamu hizmetlerinde çalı tırlamayacakları hükmünü de incelemi tir. Bu davaya konu olayla farklılıklar olsa da Danı tay de erlendirmesinde, memurların keyfi bir görevden çıkarma i lemine maruz kalmasını önleyen hükümler ve buna kar ı tanınan özel yargısal güvenceler, seçilmi mahalli idare organları bakımından da geçerlidir. Özellikle Danı tay'ın "Yetkinin kullanılması için maddede hiçbir usulün öngörülmemi olması da kamu personeli yönünden tümüyle güvencesiz bir ortam yaratmı tır" cümlesi, belediye ba kanlarının görevden alınarak yerine merkezi idare tarafından memur atanması, belediye meclisinin toplanamaması ve dolayısıyla denetim ve karar alma görev ve yetkilerini kullanamaz hale gelmeleri kar ısında olu an güvencesizlik bakımından evleviyetle geçerlidir.
9. Nitekim Danı tay, özerk kurulu lar olan üniversite personellerinin görevlerine son verilmesiyle ilgili farklı bir de erlendirme yapmı tır. Danı tay'a göre, "bu yetki kapsamına kamu görevlisi olarak Üniversite ö retim elemanlarının, kurum olarak da Yüksek Ö retim Kurulu'nun ve Üniversitelerin alınmasını Anayasa'nın 130. maddesi ile ba da tırmak mümkün de ildir". Bu de erlendirmenin sebebi üniversitelerin özerk yapısıdır. Bu davaya konu olayda da, demokrasinin temeli olan serbest seçim hakkının yanında, Türkiye Cumhuriyeti'nin idari yapısını ihlal eden ve uygulaması ola anüstü hal dönemini a an bir düzenleme vardır. Anayasa Mahkemesi yargıçı Yılmaz Aliefendio lu, "Anayasa Yargısı Açısından Ola anüstü Yönetim Usulleri" ba lıklı makalesinde ola anüstü dönem kanun hükmünde kararnamelerini ola an dönem kanun hükmünde kararnamelerinden ayırırken, süre bakımından sınırı ilk kriter olarak göstermektedir .
10. Aynı hususu Venedik Komisyonu hem 674 sayılı OHAL KHK'sının yerel yönetimlerle ilgili düzenlemelerini de erlendirdi i, hem de ola anüstü hali de erlendirdi i raporlarında vurgulamaktadır . Bu düzenlemenin kalıcıla masına yönelik endi elerini 67. paragrafta belirten Komisyon'un bu kaygısının, düzenlemenin kanuna eklendi i tarihten önce kaleme alındı ı ve ola an dönemde de ola anüstü hal dönemi uygulamalarının sürdürüldü ünün Komisyon tarafından gözlemlenmemi oldu unu belirtmek gerekir. Komisyon bu uygulamayı OHAL dönemi için bile orantısız ve denetimsiz bulmaktadır.
11. ptali talep edilen i lem ve kayna ı olan kanuni düzenleme, ola an dönemde yapılabilecek sınırlamalara evleviyetle aykırıdır. Ola an dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik kısıtlamaların sınırları, Anayasa'nın 13. maddesiyle belirlenmi tir. Buna göre: "Temel hak ve

hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." Birle mi Milletler nsan Hakları Komitesi, MSH UK kapsamında verdi u bir kararında ise, seçme ve seçilme hakkına ili kin standartları belirlemektedir. nsan Hakları Komitesi, seçme ve seçilme hakkına getirilecek sınırlamaların kanunla olmasını aramaktadır ancak bu tek kriter de ildir. Komite bu kanunun objektif nitelikte ve makul olmasını da mecburi kılmaktadır.

12. Bu artlardan kanunilik ilkesi Anayasa Mahkemesi'ne göre, "Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ili kin yeterince ula ılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir" . Anayasaya aykırılı ı ileri sürülen normun uygulanmasının artı olarak kanunda belirtilen "terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları sebebiyle" ibaresi, belirli ve öngörülebilir bir kanun vasfını haiz de ildir.
13. Davaya konu olayda ula ılmak istenen amaç, belediye hizmetlerinin aksaklı a mahal vermeden sunulmasının sa lanması, göreviyle ilgili bir suçlamayla kar ıla an belediye ba kanının da kamu hizmetinin sa lıklı i lemesini sekteye u ratmaması için geçici olarak uzakla tırılmasıdır. Bu amacın yerine gelmesi için kayna mını anayasada bulan görevden uzakla tırma i lemi yeterlidir. Bunun ötesine geçerek, seçilmi birinin yerine atama yoluyla seçmen iradesinin önüne geçmek elveri lilik ilkesine aykırıdır.
14. Ula ılmak istenen amaç bakımından de erlendirdi imizde yine bir aykırılık söz konusudur. Zira amaç kamu hizmetinin sa lıklı i lemesiyle, muhalif bir siyasi partinin kazandı ı belediyelere sistematik olarak el koymak, gerekli olmadı ı gibi makul de de ildir. Venedik Komisyonu, raporunun 61. ve devamı paragraflarında, bu önlemin ola anüstü hal bakımından neden gerekli oldu unu tespit edemedi ini belirtmi tir.
15. Kamu hizmetinin sorunsuz olarak sunulması için, belediyelerin çe itli kademe ve boyutlarda, hem seçilmi organlar, hem merkezi idare, hem yargı, hem de Sayı tay gibi denetim mekanizmaları tarafından denetimi mümkündür. Nitekim bakanlık müfetti lerinin bu görevlerini yerine getirdikleri basına yansımaktadır . Bu önlemlerin hangi noktada yetersiz kaldı ı ve belediye ba kanlarının uygulamada sınırsız olarak görevden uzakla tırılarak yerine merkezi idare memuru atanmasını, belediye meclisi toplantısının bu memurun ça rısına bırakılmasını, belediye meclisinin tüm denetim görevinin askıya alınmasını gerekli kıldı ı açıklanamamaktadır.
16. Bu hukuki görünüm, davaya konu i lem ve dayandı ı normun Anayasa'ya açıkça aykırı oldu una i aret etmektedir.

C.1.4. Di er Anayasal Hak ve Güvencelere Aykırılıklar:

1. Yerel yönetimlere merkezi idare tarafından yapılan müdahaleler, yukarıda anlatılan temel hak ve özgürlüklerin do rudan ihlalinin yanında, bazı dolaylı ihlallere de sebebiyet vermektedir.
2. Kongre raporunda, yerel kamu hizmetlerinin sekteye u rması ele tirilirken, özellikle seçilmi belediyeler tarafından açılan kadın sı nınma evlerinin ve risk altındaki kadın çocuk ve ailelere yönelik di er hizmetlerin kapatılması önemli bir sorun olarak gösterilmi tir. Bu da Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı'nın yukarıda aynen alıntılanan 4. maddesinin 4. fıkrası ve 9. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen yerel yönetimlerin maddi kaynakları üzerinde özgürce tasarruf yapma hakkının ihlalidir.
3. Yine Kongre raporunun 32. paragrafı, kadın sı nınma evlerinin ve kre lerin kapatılmasını stanbul Sözle mesi'ne aykırılık ba lamında de erlendirmektedir. Benzer ele tiri, GREVIO (Kadına Yönelik İddet ve Ev çi İddete Kar ı Eylem Uzmanlar Grubu) raporunun 16. paragrafında da gündeme alınmı tir. GREVIO açıkça iddetle mücadelenin en uygun aktörler tarafından yürütülmesi gerekti ini ve bu mücadelede yerel yönetimlerin konumunun önemini vurgulamı tir.
4. Kadınların di er kazanımlarına müdahaleler HDP'nin geçti imiz dönemdeki kayyum uygulamalarına ili kin hazırlamı oldu u raporda görülebilir. Rapora göre, kadın merkezleri, kadın sı nınma evleri, Alo iddet Hattı uygulamaları, belediyelerdeki kadın müdürlükleri kapatılmı tir. Kayyumlarla kadın istihdamında belirgin bir dü ü olmu tur.
5. Bu gibi uygulamalar, Türkiye'nin CEDAW ve stanbul Sözle mesi uyarınca do an yükümlülüklerinin ihlali niteli indedir.

C.2. DAR LEM N HUKUKA AYKIRILIK DD ALARI

C.2.1. Yetki Unsuru Bakımından:

1. Anayasa'ya aykırılık iddiaları çerçevesinde de inildi i üzere, mahalli idarelerin seçilmi organları yalnızca görevleriyle ilgili bir suç nedeniyle görevden uzakla tırılabilirler. Bu i lemi yapma yetkisi de münhasıran çi leri Bakanı'na verilmi tir. Anayasa'nın 6. maddesi açıkça, hiçbir kimse veya organın kayna mını Anayasa'dan almayan bir yetki kullanamayaca ı hükmünü kurmu tur.
2. Somut olayda çi leri Bakanı, görevden uzakla tırma yetkisini göreviyle ilgili bir suçla ilgili olarak de il, hukuki dayanakları son derece üpheli ba ka bir soru turma ve kovu turmayı gerekçe göstererek kullanmı tır. Görevden uzakla tırma yetkisi anayasal olarak açıkça sınırlanmı ken, Anayasa'nın koydu u esaslara aykırı bir biçimde yetki kullanımı, idari i lemin yetki unsurunu sakatlamaktadır; idari i lemin iptali gerekir.

C.2.2. Sebep Unsuru Bakımından:

1. dari i lemin sebep unsuru, idareyi bir i lem yapmaya sevk eden hukuki veya fiili etkenlerdir. Bu etkenler, idari i lemden önce gelirler.
2. Davaya konu olayda, idari i lemin sebebi yukarıda Anayasa'ya aykırılı ı ileri sürülen kanun maddesi ile müvekkil hakkında yürütülen soru turma ve kovu turmadır. Yasal düzenlemenin Anayasa'ya ve hukuka aykırılı ı yukarıda uzun uzadıya açıklandı ı için burada yinelenmeyecektir. Ancak, müvekkil hakkında yürütülen soru turma ve kovu turmaya konu fiillerin ve bunların 'terör suçu' olarak sınıflandırılmasının üzerinde durmak gerekecektir. Yapılan tebligatta kanun maddesine atıf yapmakla yetinilmi hangi soru turma veya kovu turma dosyasına dayanıldı ı buradaki hangi somut delilin görevden uzakla tırma gerekçesi yapıldı ı ifade edilmemi tir. Davalı çi leri Bakanlı ı tarafından yapılan basın açıklamasında davacı müvekkil hakkında Batman 2. A ır Ceza Mahkemesi tarafından 2023/70 Esas sayılı dosyada örgüt üyeli i suçundan 6 Yıl 3 Ay hapis cezası verildi i, Batman Cumhuriyet Ba savcılı ının 2023/14816 sayılı soru turması kapsamında örgüt propagandası ve 2024/7894 sayılı soru turması kapsamında örgüt üyeli i soru turmalarının derdest oldu u gerekçeleri ile geçici bir tedbir olarak görevden uzakla tırıldı ı ifade edilmi tir. Davalı idare tarafından bahse konu soru turma ve kovu turmalarda suç isnadının ne oldu u dı ında somut herhangi bir gerekçe payla ılmamı tır. Soru turma ve kovu turmalar içerisinde hangi somut delillerin bahse konu görevi icra etmesi önünde yasal bir engel yarattı ı izah edilmemi tir. fade edilen tedbirin neden gerekli oldu u somutla tırılmamı tır.
3. Öncelikle müvekkil hakkında yürütülen kovu turma dosyasına de inmek gerekmektedir. Fakat görevden uzakla tırma kararında müvekkilin somut olarak hangi deliller yüzünden i lem tesis edildi i somutla tırılmadı ından sebep unsuru yönünden ayrıntılı de erlendirme yapma imkanı bulunmamaktadır.
4. Müvekkilin geçici olarak görevden uzakla tırılmasına dayanak gösterilen Batman 2. A ır Ceza Mahkemesi tarafından 2023/70 Esas sayılı kovu turma ile Batman Cumhuriyet Ba savcılı ının 2023/14816 sayılı soru turmasının açılma tarihleri 31.03.2024 tarihi öncesine aittir. 31.03.2024 tarihinde Belediye E ba kanı olarak seçilen müvekkilin bu soru turma ve kovu turma dosyalarının görevden uzakla tırma kararına gerekçe yapılması ile Anayasa'nın 38. maddesinde yer verilen suçsuzluk karinesi de ihlal edilmi tir. Belediye Kanunu'nun ve 47. maddesi ve Anayasa'nın 127/4. maddesi belediye ba kanlarının görevleriyle ilgili suçlar nedeniyle görevden geçici uzakla tırılabilce ini ifade etmektedir. Bu nedenle, görevden uzakla tırma kararına dayanak gösterilen soru turma ve kovu turmaların tamamı seçimden önce isnat edilen suçlamalar oldukları için görevden uzakla tırmaya gerekçe olarak gösterilemez. Müvekkilin görevinden kaynaklı açılmı bir soru turma ve kovu turmanın olmadı ı buna dair bir iddianın ileri sürülmedi i açık olup müvekkil hakkında kesinle mi bir mahkeme kararı da bulunmamaktadır.
5. Davalı idare tarafından verilecek olan savunma ve cevap dilekçelerinde bu hususlar izah edildi i takdirde sebep unsuru yönünden ayrıntılı de erlendirme yapma hakkımızı saklı tutarız.

C.2.3. Konu Unsuru Bakımından:

1. dari i lemin konusu, "o i lemin hukuk aleminde yaptı ı etki ve do urdu u hukuki sonuç veya hükmü" ifade eder. Bu davada konu, Batman Belediye E Ba kanı Gülüstan Sönük'ün görevden uzakla tırılmasıdır.

2. Görevden uzakla tırma i lemi önlem niteliindedir ve geçici sürelidir. Oysa, 2016'da ola anüstü hal uygulaması sonucu ba layan görevden alma ve ardından belediye meclisi içinde seçim yapılması yerine valinin veya kaymakamın atanması usulü yeni bir örüntü yaratmıştır. Bu usulün uygulanmasıyla görevden alınan hiçbir seçilmiş görevine iade edilmemiştir.
3. Bu noktada dikkat çekilmesi gereken bir husus daha vardır. Görevden uzakla tırma halinde uygulanacak usul, Belediye Kanunu'nun "Görevden uzakla tırma" başlıklı 47. maddesinde düzenlenmekteyken, davaya konu istisnai usul, "Belediye başkanının boşalması hâlinde yapılacak işlemler" başlıklı 1 altında düzenlenmektedir. Bir başkan deyişle bu kanun koyucu tarafından, olması gerektiği gibi geçici bir önlem olarak değil, kalıcı, yalnızca yargı kararıyla yapılabilecek bir organlık vasfını kaybetme olarak görülmektedir. Bu düzenleme biçimi de işlemin kalıcı olacağına ilişkin kuvvetli bir göstergedir.
4. Bu uygulamayla, kendisi geçici bir tedbir olan görevden uzakla tırmaya, kalıcı ve çok a ır sonuçlar başlanmaktadır. İstisnai nitelikteki idari vesayetin özel bir görünümü olan görevden uzakla tırmanın bir bütün olarak belediye faaliyetlerini merkezi idarenin güdümüne sokacak sonuçlar doğurması idari işlemin konusundan sakatlamaktadır.
5. Mevcut uygulama, Türkiye yerel yönetimlerinin bir kısmı bakımından yerinden yönetim ilkesini ortadan kaldırmakta, bu yerel yönetimleri adeta merkezi yönetimin tara örgütü haline getirmektedir. Yine Kürtlerin yonun olarak ya andığı illerde ilan edilmesi bakımından siyasi bir tercih görünümündeki bu uygulamayla seçme ve seçilme hakkı da ihlal edilmektedir. Bu haliyle, yerel yönetimlerin bir kısmı, sona eren OHAL dönemini halen tecrübe etmekte, diğer kısmı ise ola an dönem hukukuna tabi olarak faaliyet yürütmektedir. Zira, ola an dönem hukukunu temsil eden 5393 sayılı Kanunun 45. maddesi uyarınca, belediyelerin bir kısmı boş alan belediye başkanlığı makamına kendi içinden bir vekil seçme yetkisine sahipken, aynı maddede ola anüstü halin devamını simgeleyen hükümlere tabi belediyelerde meclisler ne başkan vekili seçebilmekte ne de denetim yetkileri dahil diğer yetkilerini kullanabilmektedir. Bu açıkça Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine ve ola anüstü halin süre ve konu sınırı ilkelerine aykırı bir uygulamadır ve iptal edilmelidir.

C.2.4. Amaç Unsuru Bakımından:

1. Görevden uzakla tırma işleminin, her idari işlemin gibi, kamu yararı amacı gütmelidir. Özel olarak görevden uzakla tırma işleminin amacı, görevden uzakla tırılan kişinin, görevi başında kalması halinde doğması olası sakıncaları önlemektir.
2. Öncelikle kamu yararı amacı bakımından bir değerlendirme yapacak olursak, davaya konu olayda dü ümün merkezinde mahalli idare yönetimi yer aldığı için, mahalli idareler bakımından neyin kamu yararına olduğu sorusuna odaklanmak gerekecektir. Bunun için de yukarıda detaylarıyla açıklanan uluslararası, anayasal ve diğer ulusal mevzuat yol göstericidir.
3. İlk etapta belediyelerin varlık sebebine bakmak gereklidir. Belediye Kanunu'nda belirtildiği ekliyle belediye "Belde sakinlerinin mahallî mü terak nitelikteki ihtiyaçlarını kar ılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğ e sahip kamu tüzel kişisidir" ifade eder. Bu yapının özü, vatandaşların doğrudan ya adıkları çevreye ilişkin karar alabilmesi, bu kararı alan mercilere yakın olma ve bu sebeple de kararlara etki edebilme imkanının daha geniş olmasıdır. Tam da bu nedenle mahalli idareler demokratik rejimin temellerinden biridir.
4. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı'nın 4. maddesinin 3. fıkrası da kamu sorumluluklarının, vatandaşların yakın makamlar tarafından kullanılacağı ilke olarak tespit edilmiştir. Aynı şekilde bu yetkilerin, başkaca merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılmayacağı veya sınırlandırılmayacağı da aynı maddenin 4. fıkrasıyla güvence altına alınmıştır.
5. Bu çerçevede, belediye sakinleri tarafından seçilen bir belediye başkanının yerine, yine o halkın iradesini temsil eden belediye meclisi tarafından vekil seçilmesinin mi yoksa ç ileri Bakanlı ı'na başkan valisi tarafından görevlendirme yapılmasının mı kamu yararına olduğu sorusu hukuken tartışmaya açık bir soru dahi değildir. Bu nedenle idari işlemin amaç unsuru zaten açıkça sakattır.
6. Bununla beraber, mevcut uygulamanın Batman belediyesi seçimleriyle sınırlı kalmaması, Kürtlerin yonun olarak ya adıkları yerlerde bu uygulamaların sistematik olduğu dü ünülecek denli yaygın olması, bir kısım seçmen iradesinin bu şekilde yok sayılması, ifadesinin dahi alınmadığı soru turma

kapsamında gözaltına alınması, idari i lemin arkasında siyasi saiklerle hareket edildi ini gözler önüne sermektedir. Nitekim müvekkilin görevden uzakla tırılmasının akabinde iktidar, iktidar orta ı ve iktidar çevrelerince yapılan açıklamalar da idari i lemin arkasındaki siyasi saikleri görünür kılmaktadır.

7. Amaç unsurunu daha özele inerek de erlendirirsek, mecburi bir önlem olarak düzenlenmeyen bu i lemin hukuka uygun olabilmesi için, belediye e ba kanının görevi ba ında kalmasının sakıncalarının net bir biçimde ortaya konması gerekirdi. Ancak somut olayda, Batman Belediyesi E Ba kanı'nın görevden alınmasını gerekti ine dair hiçbir somut bilgi sa lanmamı tır.
8. Görevden uzakla tırma i lemi amaç unsurunu bakımından de erlendirilirken, bir kamu görevlisinin görevi ba ında kalmasının ortaya çıkaraca ı sakıncalar ile görevden uzakla tırma kararının yarataca ı zarar arasında bir denge gözetilmelidir. Alınan önlem ile görevden alma i lemi sonucu yaratılan tahribat arasında bu denge aray ı, ölçülülük denetimiyle yapılabilir. Davaya konu olayda herhangi bir kamu görevlisi de il, seçilmi bir belediye e ba kanı söz konusu oldu undan, ölçülülük denetiminin daha sıkı yapılması gerekmektedir.

C.2.5.1. Zorunluluk:

1. Zorunluluk, alınan önlemin murat edilen amacın gerçekleşmesi için zorunlu olması anlamına gelmektedir. Somutla tıracak olursak, belediye e ba kanı kamu hizmetinin sunulmasında öyle aksaklıklara/zararlara sebebiyet vermi olmalı ki, onu görevden almak dı ında hiçbir seçenek kalmamı olsun. Oysa böyle bir durum söz konusu de ildir. Batman Belediyesi'nde hizmetin aksadı na ili kin veya belediyenin veya ba ka bir biçimde kamunun zarara u ratıldı ına ili kin hiçbir gösterge yoktur.
2. Bir ki inin hakkında soru turma ve kovu turma yürütülüyor olmasının, o ki i hakkında bu a ırlıkta bir kararın zorunlu olarak alınması sonucunu do uruyorsa, hukukun en temel ilkelerinden masumiyet ilkesi çöker.
3. Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi 471 (2022) sayılı Tavsiye kararında; Türkiye'nin Belediye ba kanlarının mahkeme kararı olmaksızın görevden uzakla tırılmasına yönelik mevcut uygulamayı durdurması, masumiyet karinesine ve demokratik yollarla seçilmi temsilciler sistemine saygı göstermesi ça rısında bulunmu tur.
4. Seçimlerle belirlenen yerel yönetimlerin bu denli güvencesiz bir hale getirilmesi, seçim sistemini de anlamsızla tıracaktır. Bu varsayımda, ki uygulama da bu gözlemlerle paralel seyretmektedir, iktidarın ho una gitmeyen veya basitçe orada bulunmasını istemedi i bir ki i hakkında nereden geldi i belli olmayan bir ihbara, bir gizli tanık ifadesine, bir itirafçı ifadesine veya yalnızca ' üpheye' dayanarak soru turma açılabilir ya da ceza verebilecek böylece yerine merkezi yönetim tarafından bir ki i atanabilecektir.
5. Bu itibarla, her 'terör' soru turması ve kovu turmasının bir zorunluluk olarak de erlendirilemeyece i, Batman Belediye E Ba kanı Gülüstan Sönük'ün hangi i lemi/davram ı sonucu görevden uzakla tırılmasının bir zorunluluk haline geldi i açıkça gösterilmelidir. Bu gösterilmemi oldu undan, idari i lemin amaç unsuru sakatlanmı tır.

C.2.5.2. Orantılılık:

1. Alınan tedbir ile tedbir alınmaması halinde ortaya çıkacak zarar arasında bir dengenin gözetilmesi, orantılılık prensibinin temelinde yer almaktadır. Orantılılık testi yapılırken, görevden uzakla tırma dı ında hangi tedbirlere ba vurulabilece inin de erlendirilmesi gerekmektedir.
2. Daha önce belirtildi i gibi, soru turma müvekkilin göreviyle ilgili de ildir. Bu nedenle ula ılmak istenen amaç ile yapılan i lem arasında daha en ba ta bir orantısızlık olu maktadır. Yine yukarıda açıklandı ı gibi, görevden alma i lemi ve onu takip eden kayyum atanması i lemi, ba ta Türkiye idari te kilat yapısı olmak üzere, seçme ve seçilme hakkı ile kamu faaliyetlerine katılma hakkı, siyasi faaliyet yürütme hakkını ihlal etmektedir. Bu temel hak ve özgürlüklerin ortadan kaldırılabilmesi için, bunu gerektirecek a ırlıkta bir zarar bulunmalıdır. Böyle bir zarar ne müfetti raporlarında görülebilmektedir; ne de çi leri Bakanlı 'nın i leminde. Bu itibarla alınan tedbirin orantılı oldu u savunulamaz.

C.2.5.3. Elveri lilik:

1. Alınan tedbir, amacın gerçekte tirilmesine yönelik olmalıdır. Amacın kamu hizmeti oldu u dü ünüldü ünde, görevden uzakla tırma i leminin kamu hizmetinin düzgün yürütülmesiyle hiçbir ilgisi olmadı ı görülecektir. Aksine, seçmenin oyunu alan projeler yarım kalmı tır.
2. Buna ek olarak, müvekkilin görevde kalmasının soru turmanın sıhhatini ne yönde etkileyece ine yönelik hiçbir delil, hatta emare yoktur. Görevden uzakla tırma kararının amacının kamu hizmetinin aksamamasının yanı sıra, soru turmanın selametinin sa lanması oldu u dü ünüldü ünde, bu bakımdan da elveri li bir i lem yapılmamı tır.

D. YÜRÜTMEN N DURDURULMASI TALEB NE L K N

1. Yürütmenin durdurulması, Anayasa'nın 125/5 maddesiyle " darî i lemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların do ması ve idarî i lemin açıkça hukuka aykırı olması artlarının birlikte gerçekte mesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir." ekinde düzenlenmi tir. Buna göre iki artın birlikte var olması, yürütmenin durdurulması için gerekli ve yeterlidir. Bu artlar; (1) idari i lemin uygulanmasıyla telafisi güç ve imkansız zararların do ması ve (2) idari i lemin açıkça hukuka aykırı olması.
2. Anayasaya aykırılık iddiaları ba lı ı altında, idari i lemin Türkiye'nin uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerine, Anayasa'ya ve hukuka a ır aykırılı mın üzerinde yeterince durulmu tur. Bu durumun varlı ı, Türkiye'nin idari te kilat yapısını zedelemekte, anayasal yerinden yönetim ilkesini ve yerel yönetimlerin özerkli i gibi güvenceleri askıya almaktadır. Bununla birlikte, bu uygulamanın sürdü ü her gün, müvekkilin seçilme hakkının yanı sıra, tüm Batman seçmeninin seçme hakkı da ihlal edilmektedir. Seçme ve seçilme hakkının bu sürekli ihlali, meydana çıkan zararın telafisini imkansız hale getirmektedir.
3. Bu uygulamanın devamı, müvekkilin yerine Batman Valisi'nin belediye ba kan vekili olarak atanması olmu tur. Bu i lemin sonucu olarak, belediye meclisi toplanamamakta, belediye encümeni i lemekte, kararlar do açlama bir biçimde alınmakta ve uygulanmaktadır. Böylece sadece seçilmi bir organ olarak belediye ba kanı de il, belediye meclisi ve encümen de kanunla kendilerine verilmi olan yetki ve görevlerin hiçbirini ifa edememektedir. Uygulamanın bu ekinde olması yalnızca Türkiye'nin demokratik yapısını de il, hukuk devleti ilkesini de derinden sarsmaktadır. Bu sarsıntı, meydana gelen zararı her geçen gün telafisi daha da imkansız kılmaktadır.
4. Müvekkilin görevden alınması ve yerine kayyum atanması, sonrasında 'belediye' adı altında yapılan tüm eylem ve i lemlerin denetimsiz bir 'yerel tek adam' marifetiyle yapılması, yapılan ve yapılacak olan tüm i lemlerin yetki ve usul unsurunu tartı malı hale getirmektedir. Zira belediyenin seçilmi olması gereken hiçbir organı görevini sürdürememekte ve bu organlar merkezi idare tarafından atamalar suretiyle hukuka aykırı ve keyfi bir biçimde dizayn edilmektedir. Bu da meydana gelen zararı telafisi imkansız hale getirmektedir.

HUKUK NEDENLER : 5393 Sayılı Kanun, YUK, Anayasa, Avrupa nsan Hakları Sözle mesi ve ilgili sair mevzuat.

HUKUK DEL LLER : Davalı idarenin sunaca ı delillere kar ı delil sunma hakkımız saklı kalmak kaydı ile; dava konusu idari i lem, dava konusu idari i leme ili kin davalı idarenin resmi internet sitesinden yapımı oldu u açıklama, AYM Kararları, yerle ik içtihatlar ve her türlü sair delil.

SONUÇ VE TALEP : Yukarıda açıklanan ve re'sen dikkate alınacak nedenlerle;

1. Dava konusu Batman Belediyesi E Ba kanı Gülüstan Sönük'ün 3 Kasım 2024 tarihli görevden uzakla tırma i leminin yürütmesinin durdurulması,
2. Davaya konu i leme dayanak olan 10/11/2016 tarihli, 6758 sayılı kanunun 34 maddesi ile de i ik Belediye Kanunu'nun 45. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırılık sebebiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesi,
3. dari i lemin iptal edilerek hukuka aykırı bu i lemin tüm sonuçlarının ortadan kaldırılmasını,
4. Yargılama giderleri ile avukatlık vekalet ücretinin davalı yan üzerinde bırakılmasını bilve kale talep ederiz. 08/11/2024

EKLER :

1- çli leri Bakanlı ı'nın 03.11.2024 tarihli görevden uzakla tırma karar sureti